

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

13. jun - 26. jun 2025. godine

Sloboda izražavanja

Millennium Team tužio Dejana Atanackovića

Građevinska kompanija Millennium Team podnela je privatnu krivičnu tužbu protiv likovnog umetnika, pisca i aktiviste Dejana Atanackovića povodom njegovih izjava o Hotelu Jugoslavija, slučaju Sava mala, odlaganju građevinskog otpada i drugim poslovima ove kompanije. Tužbom se traži da sud u Beogradu odredi kaznu od godinu dana zatvora za Atanackovića. Inače, iz ove kompanije su u novembru 2024. zapretili aktivistima koji su protestovali zbog rušenja Hotela Jugoslavija da će biti tuženi. Atanacković navodi da je u tužbi koja je podneta protiv njega naveden niz stavova iz njegovih kolumni i izjava u medijima, pre svega u gostovanjima na Novoj S televiziji i u časopisu Novi magazin, gde je, navodno, iznosio neistinite tvrdnje o njihovoj kompaniji. Ova firma, poznata po angažovanosti na brojnim javnim projektima, je i ranije podnosila tužbe protiv medija i na taj način vršila pritisak na učesnike/ce u javnoj debati.

Sud odbacio tužbu Milana Radonjića

Milan Radonjić, bivši načelnik Državne bezbednosti i oslobođeni u slučaju ubistva novinara Slavka Ćuruvije, podneo je privatnu krivičnu tužbu protiv advokata Aleksandra Olenika zbog navodne povrede časti i ugleda. Tužba se odnosila na objave na društvenim mrežima u kojima je Olenik komentarisao presudu o oslobađanju bivših pripadnika službi bezbednosti za ubistvo novinara Ćuruvije. U tužbi je tražena naknada nematerijalne štete u iznosu od 500.000 dinara, uz zakonsku zateznu kamatu. Sud, međutim, navodi da objava advokata Olenika ne predstavlja povredu časti, jer se odnosi na pitanje od izuzetnog javnog značaja – integritet pravosuđa u kontekstu slučajeva političkih ubistava. Oslobođeni u slučaju ubistva Ćuruvije su do sada podneli već nekoliko tužbi protiv medija koji su izveštavali o oslobađajućoj presudi, te je na delu organizovan sistemski progon onih koji kritikuju ovakvu odluku suda.

Pretnje i napadi na novinare/ke

U proteklom periodu zabeleženo je mnoštvo napada na novinare/ke. Napadi su obuhvatali sve od pretnji smrću do direktnih fizičkih napada. Tome su naročito bili izloženi novinari/ke na lokalnu. Novinarka Glasa Zaječara Anđela Ristantijević bila je na meti uvredljivih komentara na Facebook-u u kojima su bili vređani i preminuli članovi njene porodice. Pretnjama smrću bio je izložen još jedan novinar Glasa Zaječara - Miljko Stojanović. Glas Zaječara podseća da ovakvo targetiranje novinara Stojanovića traje već godinama, a u proteklom mesecu su mu čak četiri puta upućene pretnje. Zajedno sa drugim novinarima, Stojanovića je prateći predizborni skup vladajuće stranke u okolini Zaječara, napalo obezbeđenje, koje ga je odgurivanjem i otimanjem mobilnog telefona kojim je snimao skup sprečilo da obavlja posao izveštača. Opasne pretnje nasiljem upućene su i redakciji nedeljnika Radar. Zbog tehničkih izazova u IP adresama retko se dešava da oni koji prete novinarima/kama i medijima putem online platformi budu razotkriveni. Nekažnjavanje onih koji ugrožavaju bezbednost novinara/ki vodi daljem produbljivanju stanja straha u kojima deluju oni koji se bave svojom profesijom u interesu javnosti. Jeziive i nasilne pretnje upućene su novinaru Nenadu Kulačinu i njegovoj ćerki. Pretnje putem komentara na društvenim mrežama upućene su i novinaru redakcije "Podrinskih" iz Šapca Draganu Karalaziću. Na meti propagandnog targetiranja proražimskih medija našli su se novinari Nove S i N1 Željko Veljković i Žana Bulajić. Ono što naročito zabrinjava je činjenica da nekažnjivost verbalnih napada vodi i do fizičkih napada na novinare/ke. Nepoznata žena koja boravi u improvizanom kampu podržavalaca lika i dela predsednika države, udarila je u kameru televizije N1 čija je ekipa pokušala da snimi prilog iz ovog javnog parka. Ipak, kao što je slučaj već mesecima unazad, lica koja se nalaze u parku su izuzetno neprijateljski raspoložena prema novinarima/kama nezavisnih medija, a policija koja okružuje park sve to uporno nemo posmatra. Veliki broj opisanih napada desio se u svega dve nedelje, a sve pomenuto potvrđuje upozorenja novinarskih i medijskih udruženja koja godinama unazad ukazuju na zabrinjavajuć porast nasilja i govora mržnje prema novinarima/kama u javnom prostoru a koji potiče od visokih funkcionera što se potom preliiva na sve delove društva i dovodi novinare/ke u direktnu fizičku opasnost.

Prisluškivan razgovor i hapšenje 6 lica

Nakon još jednog prisluškivanog razgovora i "eksluzive" u proražimskim medijima dva dana pred Vidovdanski protest pompezno je uhapšeno 6 vojnih lica i bivših članova Vojnog sindikata Srbije. Nakon prisluškivanog razgovora u jednom hotelu u Kraljevu, uhapšeni su: Novica Antić, bivši vođa Vojnog sindikata Srbije koji je i ranije bio meta političkog progona i hapšenja a sve sa ciljem urušavanja nezavisnosti ovog sindikata, Ivan Matović i Miloš Parandilović, opozicioni političari, veteran Branko Momčilović, vojnik u penziji Vidan Koljajić i bivši policajac Srđan Gajović. MUP sumnjiči ova lica "za pokušaj rušenja ustavnog poretka" iako ponovo u prisluškivanom razgovoru nema naznaka planiranja takvog dela. Ovaj slučaj podseća na slučaj aktivista/kinja i opozicionih političara/ki iz Novog Sada koji se danas nalaze u kućnom pritvoru i političkom egzilu isto zbog prisluškivanog razgovora i sumnjičenja za isto krivično delo. Predsednica Narodne skupštine Ana Brnabić i predsednik SNS-a Miloš Vučević najavili su da će ovakvih hapšenja biti još. Ove najave su dakle najave daljeg politički motivisanog hapšenja koje nema utemeljenja u zakonskim osnovama. U Srbiji je na delu politički progon neistomišljenika i ulazimo u fazu u kojoj postojanje političkih zatvorenika postaje redovna pojava.

Sloboda okupljanja

Kazna za učešće na blokadi

Nakon što je policija počela da legitimizuje učesnike/ce 16-minutnih blokada, počele su da stižu i prve kazne. Saobraćajne kazne u iznosu od 5000 dinara počele su da stižu građanima/kama koji su odavali poštu stradalima u Novom Sadu. Država pokušava finansijskim pritiskom da smanji ovakav vid protesta građana/ki koji već više meseci traže odgovorne za pad nadstrešnice i traže izbore.

Privođenja studenata/kinja i pozivanje na informativne razgovore

Neposredno pre održavanja velikog studentskog i građanskog protesta zakazanog za 28. jun, pritisci vlasti su se intenzivirali. Od kampanje koju vode funkcioneri vladajuće stranke i prorežimski mediji do hapšenja i privođenja na informativne razgovore, sve se sprovodi sa ciljem obeshrabrivanja građana/ki od korišćenja svog zagarantovanog prava na okupljanje. Više studenata/kinja različitih fakulteta pozivana je na informativne razgovore od strane Bezbednosno informativne agencije (BIA). Studenti/kinje svedoče da su ih na razgovorima ispitivali o predstojećem protestu. BIA se od prošle godine aktivno uključila u vršenje pritiska na aktiviste/kinje, građane/ke i novinare/ke. Pored studenata, BIA je na informativne razgovore pozivala i veterane koji su aktivni učesnici protesta. Par dana pred protest zabeleženo je još jedno privođenje, koje više podseća na kidnapovanje nego na zakonom propisano privođenje. Naime, studentu Stefanu Tomiću i njegovoj kolegini prišli su muškarci u civilu koji se nisu predstavili i koji su nakon razgovora rekli Stefanu da uđe u neoznačeno vozilo. Do sutradan ujutru se nije znalo gde se Stefan nalazi. Studentu je određeno zadržavanje od 48h zbog sumnje na krivično delo pozivanje na nasilno rušenje ustavnog poretka. Stefanu je dva dana kasnije određen kućni pritvor uz meru zabrane napuštanja stana uz elektronski nadzor.

Sloboda udruživanja

Napadi na studente/kinje i fakultete

U uslovima u kojima predsednik države na televiziji izjavljuje da “blokaderi žele pendrek spasa već dugo” desilo se više ozbiljnih fizičkih nastraja na studente/kinje, što pokazuje težinu i opasnost reči izgovorenih od najvišeg predstavnika vlasti. “Pendrek spasa” primenjen je u Novom Sadu, kada je interventna jedinica policije krenula da rasteruje okupljene ispred Skupštine grada. Tom prilikom jedan student je zadobio više udaraca u glavu i lice i drugim delovima tela od strane pripadnika interventne jedinice. Jedan student završio je u hitnoj pomoći, a drugi je priveden tom prilikom. Okupljeni građani/ke su pokušali da blokiraju sednicu skupštine. Pored napada policije, i nepoznata lica, ohrabrena javnim podsticajima nasilja nad demonstrantima, fizički su nasrtala na studente. Dvojica nepoznatih muškaraca sa maskama na licu, napali su studenta Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja u Novom Sadu. Napad se desio nekoliko dana nakon što je na ovaj fakultet dolazila policija na poziv dekana tog fakulteta. Grupa nepoznatih muškaraca, njih četvorica, pokušala je da upadne na Mašinski fakultet u Beogradu i otme transparent “Mašinci protiv mašinerije” koji je postao simbol studentkih protesta. Pored direktnih fizičkih napada, u poslednje vreme prisutno je i povećanje broja lažnih dojava o bombama na fakultetima kao novi vid pritiska na studente/kinje u blokadi. Pritiscima su izloženi i oni koji podržavaju proteste. Policija u Beloj Crkvi, izvršila je pretres kuće Milana Zrnića, koji je lovac po profesiji, a sve zbog navodno “neovlašćenog držanja oružja”. Zrnić navodi da svo oružje poseduje u skladu sa zakonom, i da je pretres samo odmazda za njegovu podršku i učešće u protestima. Pored lokalnog stanovništva, i strani državljani žrtve su opsesivne represivne politike vlasti. Grupa mladih ljudi iz Zagreba koja je krenula na rođendan u Novi Sad zadržana je na graničnom prelazu i potom im je zabranjen ulazak u Srbiju iz nepoznatog razloga. Svi ovi napadi dešavaju se neposredno pred veliki najavljeni protest na Vidovdan, a najave nasilja od strane najviših funkcionera vlasti već se uveliko primenjuju nad svim slobodnomislećim građanima/kama Srbije.